

KURUMSAL YÖNETİM VE İÇ DENETİM İLİŞKİSİ

Hasan TÜREDİ*
Gencay KARAKAYA**
Mehmet İLDEM***

ÖZET

Son zamanlarda kurumsal yönetim, günümüz ekonomisinin temel yapısı olan şirketleri yakından ilgilendiren bir konu haline gelmiştir. Şirketlerin topluma olan ilişkilerinin arttığı (ortaklıklar, hissedarlıklar vb.) piyasa şartlarının geçerli olduğu bu dönemlerde kurumsal yönetim kavramı ve ilkeleri daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Şirket bünyelerinde gerçekleşen finansal ya da yönetsel sorunlara karşı kurumsal yönetim anlayışı yapısal çözümler sunmaya çalışmaktadır. Söz konusu yapısal çözümlerin, kurumsal yönetim anlayışına uygun olup olmadığının denetlenmesi de iç denetimin görevi dâhilindedir. İç denetim süreci, kurumsal yönetim sürecine ilişkin varsa eksiklikleri ya da zayıf yönleri tespit etme ve gerekli önlemleri alma şeklinde sürdürülmelidir.

Etkin ve verimli ilerleyen bir kurumsal yönetim anlayışı, bu yönüyle sonraki dönemlerde yapılacak iç denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaktır. Bununla birlikte etkin bir iç denetim süreci de, kurumsal yönetim anlayışının devamı için kurumsal yönetim ilkelerini destekleyici bir rol oynamaktadır. Çalışmada ilk olarak kurumsal yönetim anlayışı üzerinde durulacaktır. Daha sonra genel çerçevesi itibariyle iç denetim konusu işlenecek, son olarak da kurumsal yönetimin tesisi açısından iç denetimin önemi anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal yönetim, Kurumsallaşma, Denetim, İç denetim.

RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND INTERNAL AUDIT

ABSTRACT

Recently, corporate governance has become a subject closely related to the companies that form the basic structure of today's economy. The concept and principles of corporate governance have started to be more widely discussed in this period of time when market conditions prevail and the relations of companies with public increase (partnerships, co-partnerships etc.). The concept of corporate governance tries to present structural solutions against financial or administrative problems taking place in the structures of companies. Checking whether the aforementioned structural solutions are in accordance with the concept of corporate governance is a duty of internal audit. The internal audit process should be maintained as determining the deficiencies or weaknesses related to the process of corporate governance, if any, and taking necessary precautions.

* Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, hturedi@ticaret.edu.tr.

** Arş. Gör., İstanbul Ticaret Üniversitesi, gkarakaya@ticaret.edu.tr.

*** SMMM, Bağımsız Denetçi, metildem@gmail.com.

A concept of corporate governance that progresses in an effective and efficient way will facilitate carrying out internal audit activities in the following periods with this aspect. Besides, an effective internal audit process plays a role that supports the principles of corporate governance for the continuation of corporate governance concept. The study will first focus on the concept of corporate governance. Afterwards, the matter of internal audit will be addressed and finally, the importance of internal audit in terms of establishment of corporate governance will be tried to be expressed.

Keywords: Corporate Governance, Institutionalisation, Audit, Internal Audit.

GİRİŞ

Gelişen ve giderek çeşitlenen küresel rekabet, işletmelerin henüz kuruluşlarında esas aldıkları “devamlılık” gayelerini giderek güçleştirmektedir. Bu güçlükler, genel olarak işletmeleri özel olarak karar vericileri yönetsel bağlamda farklı bakış açısı kazandırmaya mecbur bırakmaktadır. Her yenilik sürecinin başlangıcında ihtiyaç unsuru öne çıkmaktadır. Tam bu noktada hızlı ve belli düzeylerde öngörülemez bir şekilde devam eden iktisadi ve teknolojik gelişmeler, işletmeleri de bu değişime ve gelişime ayak uydurmak zorunda bırakmıştır (Türedi ve Karakaya, 2015: 66). Çünkü artık mevcut yönetsel argümanlar, işletme ihtiyaçlarına cevap veremeyecek duruma gelmiştir. Çalışmanın temelini teşkil eden kurumsal yönetim ve iç denetim, değişen işletme ihtiyaçlarına cevap verebilme yeterliliğini sağlayıcı faaliyetler olarak ortaya çıkmaktadır. Burada unutulmaması gereken husus; iç denetimin, etkin bir kurumsal yönetim tesis etme yolunda ana bir etken olduğu gerçeğidir. Etkin ve verimli bir işletme yönetimi oluşturmak için sırasıyla, etkin ve verimli bir iç kontrol, iç kontrolü denetleyecek etkin bir iç denetim ile daha da güçlendirecek bir kurumsal yönetim anlayışının varlığı gerekmektedir. Kurumsal yönetim ve iç denetim bu özelliği ile işletmelerin faaliyetlerini sürdürmelerinde katkı sağlayan bir araç olmakla birlikte, yatırım kararları alınırken değerlendirilen en önemli etkenlerden biri haline gelmiştir. Her yatırımcının aradığı güven ve istikrardır. Dolayısıyla kurumsal yönetim ve iç denetim süreçlerini bünyesinde tesis edebilen işletmeler, güven ve istikrarı yatırımcıları ikna edebilmek için kullanabilmektedir.

1. KURUMSAL YÖNETİM VE KURUMSALLAŞMA KAVRAMLARI

Kurumsallaşma; en genel ifadeyle işletmelerin “devamlılık” gayelerinin, birey ya da bireylerin kişisel tasarruflarından kurtulması şeklinde tanımlanabilir. Burada önemli olan husus; işletme faaliyetlerine devam edilebilmesi adına herhangi bir kişi ya da kişilere mutlak surette bağlılık duyulmamasıdır. İşletmelerde kurumsallaşma süreci, değişen her yöneticiye göre politikaların da değişmesi şeklinde değil, değişen her yöneticinin işletmenin yerleşmiş politikalarına intibak etme çabalarının varlığı

ile tesis edilebilir. Kurumsallaşma kavramının önemi ve gereği, giderek gelişen ve belli yönleriyle müdahaleye kapalı olan rekabet şartları dikkate alındığında daha iyi anlaşılmaktadır. Bu nedenle faaliyetlerinin devamı noktasında belli bir termin olmayan tüm işletmeler kurumsallaşma hedeflerine ulaşmak adına çalışmalar yapmak zorunda kalmışlardır. Kurumsallaşma konusunda yapılan çalışmaların yoğunluğu, kurumsallaşma çalışmalarının işletmeler için giderek özel bir faaliyet olmaktan sıyrılıp piyasalarda yer alan tüm işletmeler için de gerekliliği noktasında umut vermektedir. Aksi takdirde çok hızlı işleyen rekabet şartları her geçen gün onlarca işletmeyi yok etmeye devam edecektir. Bu noktada belirtilmesi gereken husus kurumsallaşmanın işletmeleri “insansızlaştırmaya” çalışan bir yönetsel kavram olmadığıdır. Anlatılmak istenen, riskli zamanlarda faaliyetine devam etmesi gereken işletmelerin kaderlerinin sadece yöneticilere bırakılmamasıdır. Oturmuş ve belli düzenlemelerle yürütülen işletme faaliyetlerine, yöneticiler belli nedenlerle süreç dışında kaldığında da yine aynı işletme politikaları ile devam edilebilmesidir.

Belli yönleriyle ifade edilmeye çalışılan kurumsallaşma faaliyeti, kurumsal yönetimin oluşturulması noktasında ortaya çıkan önemli unsurlardan biridir. Kurumsallaşma sürecinin üç temel özelliği olarak ifade edilebilen (Alayoğlu, 2003: 62); değişimlerin takibi, cari olan değişikliklere uygun şekilde değişimin tesisi ve yeni duruma ait standartların geliştirilmesi ilkeleri aynı zamanda kurumsal yönetimin tesisi ve devamı noktasında çok önemli hususlar olarak ortaya çıkmaktadır. Kurumsal yönetimin, klasik yönetim anlayışının yerine geçmesinde söz konusu bu kurumsallaşma süreçlerinin temel özellikleri büyük rol oynamaktadır.

Kurumsal yönetim, işletmenin üst yönetiminin denetimi, yönlendirilmesi ve işletme üzerinde hak iddia eden diğer paydaşların (çalışanlar, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayanlar ve devlet gibi) üst yönetimle olan ilişkilerinin bütünü kapsar (Koçel, 2003: 469). Bu açıklamadan en basit şekilde anlamamız gereken şudur; kurumsal yönetim işletmelerin yöneticileri ile işletmenin kaynak tedarikçileri arasındaki ilişki temeline dayanmaktadır.

Kurumsal yönetim en genel anlamda bir yönetim anlayışını ifade etmektedir. Geleneksel yönetim anlayışlarının ihtiyaçları karşılamadığı gerçeği anlaşıldıkça kurumsal yönetim gittikçe önemi artan bir süreç olarak ortaya çıkmıştır.

Geleneksel yönetim anlayışlarının günümüzde karşılayamadığı işletme ihtiyaçlarını;

- Giderek gelişen işletme çevresi (İç ve dış çevre paydaşlarının artması),
- İşletmeler ile bir yönüyle organik bağ kuran paydaşların giderek haklarını daha fazla öğrenmeleri ve bu yöndeki taleplerinin artması,
- İşletmelerin artık sadece mali değil fiziksel ve entelektüel(marka, patent vb.) varlıklarını da başarılı bir şekilde yönetme isteği,

- Geleneksel yönetim anlayışlarının belli noktalarda üzerinde durmayı ihmal ettikleri denetim unsuru ve işleyişi şeklinde sıralayabiliriz.

Belli dönemler içerisinde giderek değişen işletme ihtiyaçları, gelişen rekabet şartları, kurumsal yönetim anlayışını tamamen kapsayan bir tanım yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle kurumsal yönetim ile ilgili farklı tanımlamalar yapılmaktadır.

Dünya Bankası kurumsal yönetimi şu şekilde tanımlamıştır: “Bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına iktisadi değer imkânı tanıyan her türlü kanun, yönetmelik, kod ve uygulamaları ifade etmektedir.” (Ege ve Yılmaz, 2005: 84).

1.1. Kurumsal Yönetimin Gerekliliği

Kurumsal yönetim faaliyetinin neden gerekli olduğunu anlayabilmek için, gerek yerel gerekse de uluslararası piyasalarda baş gösteren yönetsel etkinsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan, işletme iflaslarına, yolsuzluk iddialarına bakmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Dünya genelinde özellikle de Avrupa’da mali bunalımların meydana gelmesi ve buna bağlı olarak da çeşitli iflas olaylarının önlenememesi artık yeni düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Kurumsal yönetimin bu kadar önemli bir konu hale gelmesinin nedeni, ortaklık yönetimindeki başarısızlık, suiistimler, gelişen piyasalarda yaşanan finansal krizlerdir (Clark ve Demirağ, 2002: 112).

Bu bağlamda tartışmaların odak noktasında yer alan kavram kurumsal yönetim olmuştur. Kurumsal yönetimin ortaya çıkmasının temelinde büyük bir ihtiyacın varlığı, bu kavramın kısa zamanda çok geniş kabullere ulaşmasına imkân sağladı. En genel ve somut haliyle denilebilir ki, kurumsal yönetim; yönetim kurullarında fırsatçı yöneticilere karşı işletme sahipleri ve hissedarların menfaatlerini dengelemek amacıyla ortaya çıkmıştır (Puffer ve Mc Carthy, 2003: 284).

1.2. Kurumsal Yönetimin İlkeleri

Yönetimde ki belirli eksiklik ve aksaklıları ortadan kaldırma adına ortaya çıkan kurumsal yönetimin müspet sonuçlar elde edebilmesi adına çeşitli ilkeler ortaya konulmuştur. Söz konusu yönetim anlayışının geleneksel ilkelere dayanarak yeni sonuçlar ortaya çıkarması mümkün olmayacaktır.

O nedenle kurumsal yönetim ilkeleri, geleneksel yönetim anlayışlarından farklı olarak, özgün bir muhtevaya sahiptir.

İyi bir kurumsal yönetim anlayışında bulunması gereken özellikler şöyle sıralanabilir;

- Katılım,
- Hukuk Devleti,
- Şeffaflık,
- Duyarlılık,
- İşbirliği,
- Adalet,
- Etkinlik ve Verimlilik,
- Sorumluluk,
- Stratejik Vizyon (Bekçioğlu ve Güngör Ak, 2005: 285).

Ancak en genel ifadeyle söz konusu yönetim anlayışının ilkeleri 4 ana başlıkta toplanabilir. Bunlar; *adalet (adillik ya da eşitlik)*, *sorumluluk*, *şeffaflık*, *hesap verebilirlik* şeklinde ifade edilmektedir.

1.2.1. Adalet (Adillik/Eşitlik) İlkesi

Çalışmanın önceki bölümlerinde de ifade edildiği üzere, etkin ve verimli bir kurumsal yönetimin tesisi, işletmelerin kurumsallaşma düşüncesi ve faaliyetleri ile başlamaktadır. Kurumsallaşma ile birlikte işletmeler, sınırlarını daha esnek hale getirmekte ve iç/dış çevresini giderek artırmaktadır. Bunun sonucunda da işletme belirli çerçeveler dâhilinde ortaklar edinmiş olmaktadır. Ortaklığın varlığı, hakların varlığını ve korunması gerekliliğini doğurmaktadır.

Kurumsal yönetim bağlamında ortaya çıkan ilk ilke **adillik** ya da **eşitlik** ilkesidir. Çünkü hak sahiplerinin hakkını gözetme ve bunu adil bir şekilde yapma yükümlülüğü işletmenin esas sahiplerinin gözetiminde olmasını gerektirmektedir. Bu ilkenin, ortaklığın derecesine ve büyüklüğüne, ulusal ya da yabancı ortak olup olmadığına bakılmaksızın tüm ortaklara yönelik oluşturulması gerekmektedir. Eşit işlem sadece pay sahiplerine değil, daha geniş bir çerçeveye; çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, yani işletme ile menfaat ilişkisi bulunanlara, hatta kamuoyuna yönelmiştir (Demirbaş ve Uyar, 2006: 24). Söz konusu ortaklık durumu bir sözleşmeye dayanmaktadır. İlgili ortaklığın bütün ilişkileri bu sözleşme çerçevesinde belirlenmiştir. Ortaklığa konu olan sözleşmeye göre tüm ortakların (gerek azınlık gerek yabancı) hakları adil bir şekilde karşılanmalıdır.

1.2.2. Sorumluluk İlkesi

İşletmeler faaliyetlerini sürdürme noktasında kararlar alırken, sadece katma değer oluşturma ya da gelir elde etme amacı ile hareket etmemelidirler. Değişen yönetim anlayışları çerçevesinde ve kurumsal yönetimin oluşturulması bağlamında sorumluluk kavramı giderek daha çok dikkat edilen bir husus haline gelmiştir. Sorumluluk kavramı sadece işletme yöneticilerine ya da ortaklarına yönelik değil,

paydaşlara yani tüm topluma karşı olmalıdır. Üst yöneticiler ya da yönetim kurulları tarafından kararların verilmesi aşamasında toplumsal ahlak, genel kabul görmüş etik değerler vb. diğer manevi unsurlar da göz önünde bulundurulmalıdır.

Sorumluluk ilkesi, işletmenin kanunlara ve toplumsal değerleri yansıtan düzenlemelere uygunluğunu güvence altına almaktır (Demirbaş ve Uyar, 2006: 240).

1.2.3. Şeffaflık İlkesi

Kurumsal yönetim bağlamında şeffaflık; işletmenin mali etkinlik ve verimliliği, yönetimi ve hissedarlık yapısı hakkında yeterli, doğru ve kıyaslanabilir bilginin zamanlı bir şekilde açıklanması şeklinde tanımlanabilir (Demirbaş ve Uyar, 2006: 22).

Konu ile ilgili yapılan çalışmaların bir kısmında, şeffaflık ilkesi kurumsal yönetimin en temel ilkesi olarak kabul edilmektedir. Bu nokta belli yönleri ile doğru kabul edilebilir ancak bilinmelidir ki kurumsal yönetim ilkelerini birbiri ile kıyaslamak mümkün olmamaktadır. Çünkü söz konusu ilkeler birbirleri ile azami derecede ilgili ve bağlantılı şekilde işlemektedirler.

Şeffaflık ilkesinin temel dayanağı, şirketlerin ilgili faaliyetlerinin etki alanı içerisinde kalan her kesime (iç çevre, dış çevre, şirket ortakları ve kamuoyu) ulaştırılmasıdır. Şeffaflık ilkesi, işletme hakkındaki güncel bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasını gerektirir. Şeffaflık ilkesinin özündeki amaç, piyasada muhtemel asimetrik bilgi oluşmasını engelleme veya mümkün olan seviyede azaltma şeklinde olmalıdır. Aksi takdirde işletmelerin şeffaflık ilkesi kapsamında yapacağı bilgilendirmeler, gerçek ihtiyaçlara yönelik olmayacağından piyasalarda iktisadi düzenin oluşumu açısından bir hizmet sunamaz.

Şeffaflık ilkesinin etkin ve verimli bir şekilde işlemesi sürecinde, bilgiyi paylaşacak işletme ve söz konusu bilgiyi kullanacak diğer paydaşlar olmak üzere iki farklı taraf söz konusudur. Burada önemli olan işletmelerin doğru ve güvenilir bilgiyi paylaşması ile birlikte çıkar gruplarının da bu bilgiye ulaşabilmesi ve kullanabilmesi konusunda yetkinliklere sahip olmalıdır.

1.2.4. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik ilkesi; üst yöneticilerin faaliyetlerin devamı amacıyla aldığı kararların sonucunda sorumlu tutulmaları ve buna bağlı olarak hesap verebilmelerini ifade etmektedir. Bu yönüyle hesap verebilirlik ilkesi sorumluluk ilkesi ile azami seviyede ilişkilidir.

Hesap verebilirlik, yönetime ilişkin kural ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanması, şirket yönetimi ve ortakların menfaatlerinin birbirine paralel bir şekilde yönetim kurulu tarafından gözetilmesini ifade etmektedir (Ege ve Yılmaz, 2005: 84).

1.3. Kurumsal Yönetimin Amacı

Mevcut iktisadi düzende giderek artan şekilde devam eden iflas ve benzeri olumsuz durumların varlığının, değişen ve gelişen küresel rekabete ayak uyduramamanın sonucu olduğu bir gerçektir. Genel işletme ve yönetim politikalarının rekabet edebilme noktasındaki eksiklikleri kurumsal yönetim kavramının önemini de giderek artırmaktadır. Küresel rekabete intibak edebilme noktasında işletmelerin en büyük destekçisi kurumsal yönetim anlayışıdır. En genel ifade ile kurumsal yönetim; işletmelerin her şart ve durum altında faaliyetlerine devam etmesini sağlamaya çalışan bir yönetsel politikalar bütünüdür. Kurumsal yönetim işletmelerin etkinlik ve verimliliğini artırmayı ve çeşitli çıkar grupları ile arasındaki ilişkiyi düzenlemeyi amaç edinmektedir (Radu, 2012: 114). Kurumsal yönetim şirketin en üst yöneticisinden en küçük paydaşına kadar tüm unsurları içine alan bir yapıya sahiptir. Kurumsal yönetim, üst yöneticilerin işlem ve eylemlerini kontrol ederken, en küçük bir paydaşın dahi hakkını korumayı kendisine amaç edinen bir sistemdir. Geleneksel yönetsel sistemlerden en büyük farkı da budur.

Kurumsal yönetimin en temel amacı işletme faaliyetlerinde devamlılığı sağlayarak, uzun dönemde şirketin başarısını (mali, sosyal, kültürel vb.) kalıcı kılmaktır. Bu başarıyı sağlamanın ve devam ettirebilmenin yolu, kurumsal yönetim ilkelerini her durumda azami derecede muhafaza etmekten geçmektedir.

1.4. Kurumsal Yönetim Konusunda Dünyada Yapılan Çalışmalar

Dünya genelinde kurumsal yönetimin sistematik bir yapıya kavuşması ve bir standart haline alması için çeşitli kurumlar aracılığıyla bir takım çalışmalar yapılmıştır. Kurumsal yönetim anlayışının “kurumsal” bir kimlik haline gelmesine Amerika Birleşik Devletleri (ABD) öncülük etmiştir. Daha sonra Kıta Avrupa’sına yayılan ve bir kavram olmaktan ziyade bir anlayış ve yönetsel olgu haline alan kurumsal yönetim artık gündemden güne üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Ancak mevcut hali ile bu kavramın gelişimini tamamladığından söz etmek mümkün olmamaktadır. Çünkü iktisadi sistemler gün geçtikçe farklı ihtiyaçları doğurmakta, bu durum da kurumsal yönetim anlayışına farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Sermaye piyasaları gelişmiş ülkelerde küresel dev şirketlerin iktisadi yaşamdan silinmeleri ve sermaye piyasalarına olan güvenin sarsılması, kurumsal yönetimin tüm dünyada hızlı bir biçimde yürürlüğe konma sürecini hızlandırmıştır (Pulaşlı, 2003: 7).

Kurumsal yönetim anlayışının dünyadaki gelişmesini incelerken temelde işlenmesi gereken konu OECD (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü)’nin 1999 yılında yayımladığı kurumsal yönetim ilkeleridir. Bundan sonraki tüm akademik ve bilimsel çalışmalarda söz konusu ilkeler temel alınmış ve değerlendirmeler bu istikamette yapılmıştır.

1.5. Kurumsal Yönetim Konusunda Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye’de de kurumsal yönetim anlayışının önemi giderek artmaktadır. Çünkü iç ve dış yatırımların artması, belirli politikalar aracılığıyla aynı ya da nakdi varlıkların ülkeye girmesi gibi makro konular, iktisadi istikrar ile birlikte doğru yönetsel politikalara da ihtiyaç duymaktadır. Kurumsal yönetim anlayışı (felsefesi) ve uygulanması tüm bu şartların oluşmasına olumlu katkılarda bulunmaktadır. Piyasaların bu denli hızlı değişimi ve buna bağlı olarak anlık fakat büyük çapta olumlu ya da olumsuz sonuçları doğurması, söz konusu değişimlere karşı proaktif bir tutum sergilemeyi zorunlu hale getirmiştir. Bu değişimlere intibak edilebildiği sürece dünyadaki sermaye hareketleri takip edilebilmekte ve bu yönde milli iktisadi sisteme katma değer sağlanabilmektedir.

Dünyada bu yönde yapılan gelişmeler, yerelde de bu durumun varlığına ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Yani kurumsal yönetim artık kurumsal şirketler/vakıflar/birlikler aracılığıyla tesis edilmeye, belirli bir standartlar bütünü haline kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

Bu alanda ilk resmi çalışmalar Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) bünyesinde oluşturulan kurumsal yönetim çalışma grupları ile yapılmıştır. Bu çalışmalar yapılırken OECD’nin konu ile ilgili raporları ve görüşleri referans alınmıştır. Çalışma grubu üyeleri, 2003 yılında Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)’nin kurulmasını sağlamış, kurumsal yönetim anlayışının Türkiye’de daha iyi tanınması ve gelişmesine katkı sağlamıştır (Pamukçu, 2011: 137).

Bu çalışmalar sonrasında kurumsal yönetimin sermaye piyasalarında uygulanmasının önemini daha da vurgulamak adına Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) bu konu ile ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmalar muhtevası gereği halka açık şirketlere yönelik bir çerçeve sunmaktaydı. Çünkü kurumsal yönetimin en temel amaçlarından birisi de paydaşların, hak sahiplerinin haklarını azami seviyede korumak şeklindedir. Ancak SPK’nın yaptığı bu çalışmalar ve yayınladığı ilkeler bir standart oluşturmaktan ziyade, tavsiye niteliği taşımaktadır. SPK’nın bu konudaki ilkeleri yayınlamasından bir yıl sonra, söz konusu ilkeleri belirli ölçülerde de olsa bir yaptırıma bağlayabilmek adına halka açık şirketlerin faaliyet raporlarında bu ilkelere ne seviyede uyulduğunu gösterme zorunluluğu getirilmiştir. Bu zorunluluk halka açık şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerini uygulama konusunda teşvik edilmesi açısından önemli bir gelişmedir (Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, 2006: 12).

Kurumsal yönetimi destekleyici ve önemini artırmaya yönelik bir diğer çalışma da İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) uhdesinde oluşturulan kurumsal yönetim endeksi olmuştur. Bu endeksin oluşturulmasındaki asıl amaç, kurumsal yönetimin önemini ve buna bağlı olarak da şirketlerce uygulanmasını teşvik etmektir. Kurumsal Yönetim İlkelerine uyum, payları İMKB’de işlem gören şirketler için ihtiyari bir uygulamadır ancak Kurumsal Yönetim İlkelerine uyum raporlarının yayımlanması ihtiyari bir husus değil bir zorunluluktur (Sakarya, Kutukız ve Ülker, 2012: 237).

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum, payları Borsa İstanbul'da işlem gören şirketler açısından ihtiyari bir uygulamadır, ancak SPK'nın 10.12.2004 tarihli kararı çerçevesinde bu şirketlerin yıllık faaliyet raporlarında ve internet sitelerinde Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum beyanlarına ve Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'na yer vermeleri gereklidir.

2. İÇ DENETİM KAVRAMI

Başta işletme üst yönetimi olmak üzere işletmenin faaliyetlerinden etkilenen tüm taraflar için söz konusu işletmede gerçekleşen işlemler ve üretilen bilgiler son derece önemlidir. Bu aşamada aşağıda belirtilen iki önemli soru dikkat çekmektedir:

- İşlemler, işletme üst yönetimi ile hissedarların amacına ve beklenti seviyesine uygun olarak mı gerçekleşmektedir?
- Gerçekleşen ve sonuçlanan işlemlere ilişkin her türlü bilgi, tam ve doğru olarak mı aktarılmaktadır?

Yukarıdaki iki soruya cevap verebilmek için işletme içinden veya işletme dışından yeterli mesleki yetkinliğe sahip kişilerin denetim yapmaları ve bu denetim çalışması sonuçlarını raporlamaları gerekir. Bu çalışmalar aynı zamanda işletme yönetimi faaliyetinin alt ayrıntılarını oluşturmaktadır. Bu nedenle etkinlik ve verimlilik açısından bu denetim faaliyetinin işletme örgütü içinde yer alan kişi ve bu kişilerden oluşan kurul ya da birimler aracılığıyla yapılması gerektiği ağırlık kazanmaktadır. İşletme faaliyetlerinin ayrıntılı bir şekilde ancak işletme içerisinde incelenebileceği ve değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü'nün (2012) (The Institute of Internal Auditors-IIA) tanımına göre;

“İç denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla güden bağımsız ve tarafsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, kurumun risk yönetim, kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.” Bir başka tanımda iç denetim; bir işletmede aşağıda belirtilen unsurların mevcut olup olmadığını tespit etmek için işletmedeki mali ve mali olmayan faaliyetlerin ve kontrollerin iç denetim meslek mensuplarınca sistematik ve objektif olarak değerlendirilmesidir (Sawyer, 1988: 20).

Kısaca iç denetim, işletme ile ilgili her faaliyeti ve herkesi ilgilendiren işletme yönetiminin kontrol aracı, işletmenin değerini artıran önemli bir yönetim faaliyetidir.

2.1. İç Denetimin Amacı

İç denetim ile ilgili olarak yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere, iç denetimin amacının merkezinde işletme ve işletmenin amaçlarının gerçekleştirilmesi yer almaktadır. Bu kapsamda iç denetim faaliyetleri ile ulaşılmak istenen amaçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- İşletme yönetimi için bir yönetim ve kontrol aracı olarak kullanılmak üzere sürekli olarak çeşitli yönetim ve kontrol standartları araştırmak ve sunmak,
- İşletme yönetimi tarafından kabul edilen ve uygulanması istenilen bu standartların ve düzenlemelerin işletmede kullanılıp kullanılmadığını, kullanılıyorsa kullanılma seviyesini tespit ederek raporlamak,
- İşletmeyi ilgilendiren ve yasal mevzuatın gereği olarak işletme tarafından uyulması istenilen düzenlemelerin işletmede uyulup uyulmadığını tespit etmek ve raporlamak,
- İşletme faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi konusunda işletme üst yönetimine yardımcı olmak,
- İşletme faaliyet sonuçlarının doğruluk ve güvenilirliğini sağlamak,
- İşletme faaliyetlerinin etkinlik ve verimliliğini sağlamak üzere üst yönetime danışmanlık yapmak,
- İşletme çalışanlarının kurumsal bir yapıya uygun bir şekilde çalışmalarını sağlamak ve sorumluluklarını yerine getirmelerinde onlara danışmanlıkta bulunmak ve yönlendirici hizmette bulunmak,
- İşletme varlıklarının her türlü riske karşı korunmasını sağlamak üzere muhtemel riskleri kurumsal düzeyde tespit etmek, bu riskleri tanımlamak ve bu riskleri işletme kurumsal yönetim politikaları kapsamında yönetmek ve izlemek,
- İşletme kayıtlarının korunması ihtiyacını karşılamak, işletmenin veri ve kayıtlarının yüksek seviyede korunmasını gözlemek,
- İşletmenin yönetsel kontrolünü ve yönetsel başarısını izlemek,
- Kurumsal yönetimin kalitesini artırmak,
- Varsa hata ve hilelerin ortaya çıkartılmasını sağlamak, hata ve hilenin en aza indirildiği bir çalışma ortamı sunmak,
- İşletmenin aşağıda belirtilen üç önemli alanında değerlendirmelerde bulunmak;
 - İşletmenin iç kontrol yapısı,
 - İşletmenin kurumsal yönetimi,

- İşletmenin kurumsal düzeyde risk yönetimi,
- İşletme ve işletme faaliyetleri konusunda bilgi edinmek durumunda olanlara işletme hakkında elde ettikleri bilgilere ilişkin makul güvence vermek, işletmeyle ilgili bilgi edinmek isteyen tarafların güvenilir bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırmak,

İşletmeler düşük maliyetle en yüksek ve kaliteli verimi, hizmeti veya karlılığı elde etmek istediklerinde onların en etkin yardımcısı iç denetim faaliyetidir (Türedi, 2011: 26).

2.2. İç Denetimin Kapsamı ve Faaliyet Alanı

Uluslararası iç denetim mesleki uygulama standartlarına göre iç denetim faaliyeti, sistematik ve disiplinli bir yaklaşımla aşağıda listelenen süreçleri değerlendirir ve bu süreçlerin geliştirilmesine katkıda bulunur (Uluslararası İç Denetim Enstitüsü, 2012):

- Kurumsal Yönetim,
- İç Kontrol Yapısı,
- Risk Yönetimi.

İç denetim, örgütsel olarak işletmeyi oluşturan tüm birimleri, fonksiyonel olarak yalnızca mali işlemleri değil, işletmenin bütün faaliyet, işlem ve süreçlerini kapsar. İç denetim, kamu veya özel nitelikli bir işletmenin kurumsal yönetim, risk yönetim ve iç kontrol yapısını esas alan bir güvence ve yönetim danışmanlığı faaliyetidir. İşletmenin iç ve dış çevresindeki gelişmeler, işletmelerin yönetim anlayışlarındaki değişim ve iç denetimden beklenen faydaların artması iç denetimin kapsamını genişletmiştir.

İç denetim faaliyetinin kapsamı bundan başka, gerektiğinde öngörülerde bulunularak işletmenin karşı karşıya kalabileceği muhtemel risklerin ve fırsatların ortaya konulmasını esas alan klasik teftiş anlayışından sıyrılarak, değer katma, danışmanlık yapma, analiz etme işlevleri ön plana çıkarılarak kapsamı genişletilmiştir.

Bu nedenlerle iç denetim faaliyetlerinin kapsamı; işletmenin hedeflerine ulaşabilmesi için; işletme bünyesinde kurumsal yönetimin oluşturularak kalitesinin sağlanması ve işletmenin karşılaşılabileceği muhtemel risklerin yönetilmesine yardımcı olan iç kontrol yapısını sürekli kılacak bağımsız ve tarafsız güvence sağlayacak birçok alt iç denetim eylemini barındırmaktadır.

Kurumsal yönetimin uygulandığı işletmelerde şeffaflık ve hesap verilebilirliğin gereği olarak işletme iç denetim faaliyetlerinin yürütüldüğü birim ve bu birim faaliyetlerinin kapsamının ayrıntılı bir şekilde yazılı olarak açıklandığı bir “iç denetim yönetmeliği/yönergesi” nin varlığı zorunluluk arz etmektedir. Söz konusu bu yönetmeliğin/yönergenin sürekli olarak gözden geçirilerek güncellenmesi son derecede önemlidir.

2.3. İç Denetimin Gerekliliği ve Önemi

Küresel rekabetin sonucu olarak işletmeler, amaçlarına ulaşmak ve kurumsal yönetim kalitesini sağlamak amacıyla iç denetim faaliyetine ihtiyaç duymaktadırlar. Küçük ölçekli işletmelerde yöneticiler işletme faaliyetlerini ve çalışanlarını etkin bir şekilde yönetebilecek yeterliliktedir. İşletme ölçeğinin büyümesi, değişen koşullar, karmaşıklaşan işlemler, değişen risk unsurları ve işletmeyi yakından ilgilendiren diğer birçok gelişme, işletmenin etkin yönetilmesi bakımından işletmede tüm faaliyetlerin kontrol edilmesi ihtiyacını ortaya çıkarır. Bu durumda işletme yönetimi için işletme bünyesinde iç kontrol yapısının kurulması ve işlerliğinin sağlanması önemli bir sorumluluk olmaktadır.

Bu ihtiyacı duyan işletme yönetimi, işletmenin ölçek ve faaliyetlerinin türü, sermaye yapısı ve kaynakları ile risk faktörlerini dikkate alarak iç denetim faaliyetinin nasıl uygulanacağına karar vermelidir.

İşletme bünyesinde iç denetim yapısının kurulma gerekliliği yönetim ve denetim komitelerinin ihtiyacından kaynaklanabileceği gibi, işlemlerin yoğunluğu, faaliyetlerin karmaşıklığı, işletmenin büyüklüğü, mali nitelikli faaliyetlerin yanı sıra nakit ve likit işlemlerinin sıklığı, yasa ve düzenleyici işlemlerin gerekliliği, ilgili otoritelerin talebi, işletme ile ilintili diğer kurumların yazılı belgelendirme gerekliliği, işletmenin diğer kişi ve kurumlar nazarında itibari güven hissini sağlama arzusu gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkmıştır.

İşletme nezdinde sürdürülen iç denetim faaliyetlerine duyulan gereksinim aşağıda belirtilen nedenlere bağlanmaktadır (Türedi, 2011: 36-39);

- İşletmedeki yönetici ve çalışanların görevlerini etkin ve verimli bir biçimde yerine getirmelerini teşvik eder,
- İşletme çalışanlarını işletmenin hedeflerinin başarılması konusunda işletmenin bir parçası olarak görür,
- Her düzeydeki çalışanın, işletmedeki çalışmalarının sonuçları hakkında hesap vermesini mümkün kılar,
- İşletme sahiplerinin, işletmedeki yöneticilere emanet ettikleri kaynakların bu kişiler tarafından etkin ve verimli olarak kullanımı hususunda yeterli ve tatmin edici değerlendirmeler yapmalarına yardımcı olur,
- Yöneticilere danışmanlık ve çalışanlara eğitim hizmeti işlevi görür,
- İşletme bünyesinde gerçekleşmesi muhtemel maddi kayıpların ortaya çıkarılması ve düzeltilmesini sağlar,
- İşletmenin yönetiminde aktif olarak yeterince rol alamayan pay sahiplerinin haklarının korunmasını sağlar,

- İşbirliği ve birlikte çalışmayı sağlar,
- Çalışanların kendi kendilerini değerlendirmelerini teşvik eder,
- Bağımsız denetimin maliyetlerini azaltır.

2.4. Kurumsal Yönetiminin Varlığının ve İşlerliğinin Tespiti Açısından İç Denetimin Önemi

Kurumsal yönetim ilkelerine ve bu ilkelerle ilgili açıklamalara bakıldığında kurumsal yönetimin özünde, mevcut durumun korunarak işletme faaliyetlerinin mümkün olduğu ölçüde olumlu yönde geliştirilmenin yer aldığı görülmektedir. Kurumsal yönetim ilkeleri incelendiğinde bu koruma ve geliştirme eğilimleri aşağıda açıklanmıştır:

- İşletmenin mal varlığı ve kaynakları her türlü riske karşı korunur,
- İşletmenin büyük küçük tüm hissedarlarının hakları hem birbirlerine karşı hem de yönetime karşı korunur,
- İşletme çalışanlarının hakları birbirlerine ve yönetime karşı korunur,
- İşletmenin kendisi dış çevreden kaynaklı risklere korunmaya çalışılır.

Kurumsal yönetim; hissedarlar, yatırımcılar, kredi verenler, üst yönetim, çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, kamu idareleri ve diğerlerinden oluşan işletmenin paydaşlarının işletme üzerindeki hak ve sorumluluklarını birbirlerine karşı uyumlu hale getirilmeye çalışan bir işletme yönetimi biçimidir. İç denetim, söz konusu uyumun geçerli olup olmadığını ortaya koyar ve aslında bu uyumu güvence altına alır. Başka bir ifade ile iç denetim, kurumsal yönetimin sigortasıdır.

Kurumsal yönetim; şeffaflık, hesap verebilirlik, adillik ve sorumluluk ilkeleri üzerine kurulmuştur. İşletme bünyesinde gerçekleştirilen iç denetim faaliyetleri kurumsal yönetimin bu temel ilkelerinin işletme bünyesinde özümsemesine, kabul görmesine, uygulanmasına ve kurum kültürü haline gelmesine yardımcı olmaktadır.

İç denetim faaliyetinin merkezinde yer alan iç denetçiler, işletmede risk yönetimi, iç kontrol, yönetim ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirerek ve geliştirerek işletmenin amacına ulaşmasına yardımcı olur. Kurumsal yönetimin etkililiğini belirleyen en önemli unsurlardan birisi de sıkı, dikkatli ve sağlam bir risk yönetimi ve kontrol süreçleri ile desteklenmesidir. Böylece karar alma esnasında yönetime daha kapsamlı ve çok boyutlu bilgilendirme sağlanarak, faaliyetlerin ve stratejik hedeflerin elde edilmesi amacı ile uygunluk düzeyi sürekli değerlendirilebilmekte, yönetimin hareket kabiliyeti ve kararlarının isabeti artmaktadır (Abdioğlu, 2008: 193).

İç denetim ile ilgili olarak yapılan ve genel kabul gören iç denetim tanımlarından hareket edilmek suretiyle ortaya konan iç denetim unsurları aşağıdaki gibidir;

- İç denetim, işletme faaliyetlerine **değer katar** ve bu **faaliyetleri geliştirir**,
- İç denetim, işletmenin **amaçlarına ulaşmasına yardım eder**,
- İç denetim, **bağımsız ve tarafsız bir denetim faaliyetidir**,
- İç denetim, işletme ile ilgili taraflara **güvence ve danışmanlık hizmeti sunar**,
- İç denetim; işletmenin risk yönetimi, iç kontrol yapısı ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirir ve bu süreçleri geliştirir,
- İç denetim, **sistematiik ve disiplinli yaklaşım** içeren bir faaliyettir.

2.5. Kurumsal Yönetim Kapsamında Yapılan İç Denetimin Faaliyetleri

İşletme bünyesinde iç denetim biriminin bulunması ve bu birimin iç denetim standartlarına uygun bir şekilde iç denetim faaliyetlerini yürütmesi, işletme yönetimini kurumsallaşmaya veya kurumsal işletmelerin kurumsal yönetim kalitesini artırmaya yol açmaktadır. İşletmenin kurumsal yönetim kimliğinin ön plana çıkması ve bu kimliğin gereğinin yerine getirilmesi, beraberinde iç denetimden beklenen faydaları ve rolleri artırmaktadır. Kısaca kurumsal yönetim iç denetimi, iç denetim de kurumsal yönetimi gerekli kılmaktadır. Karşılıklı bu geliştirici nitelikteki ilişki, kurumsal yönetim ilkelerinin her biri açısından açıklanabilir.

İç denetim faaliyetleri bir bütün olarak ve tüm detayları ile incelendiğinde bu konuda yapılan raporlamalarda;

- İşletme üst yönetiminin politikaları ve talimatları doğrultusunda gerçekleşen ekonomik faaliyetlerin etraflı bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Bu değerlendirmeler yönetim kurulunun hesap verebilmesini kolaylaştırır.
- İşletme pay sahipleri, işletme çalışanları ve diğer paydaşların hakları ve sorumlulukları işletmenin faaliyetleri kapsamında değerlendirildiğinden muhtemel çıkar çatışmaları ve haksızlıklar görülebilmektedir. Bu değerlendirmelerden hareket edilerek zedelenen eşitlik ve adalet ilkeleri onarılmaya çalışılır.
- İşletmenin karşı karşıya kaldığı riskler ve bu risklerin yol açtığı olumsuz sonuçlar etraflıca değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler rehber alınarak sorumlu olanlar hakkında işlem yapılabilir.
- İşletmenin mali ve mali olmayan tüm faaliyetleri, taraflarca anlaşılabilir şekilde, zamanında, tam ve doğru olarak aktarıldığından işletme faaliyetlerinde şeffaflık ve saydamlık sağlanmış olur.

2.6. İç Denetimin Kurumsal Yönetime Olan Etkisi

İşletmenin ulaşmayı istediği hedefleri gerçekleştirmek için faaliyetlerini kişilerin varlığına bağlı olmadan sürdürebilmesini sağlayan bir yönetim ve örgüt

yapısı oluşturması olarak tanımlanan kurumsallaşmanın en önemli göstergesi iç denetim faaliyetlerinin işletme bünyesinde yapılmasıdır. Eğer bir işletme iç denetim bölümünü organize etmiş ve çağdaş normlarıyla işletme bünyesinde faaliyette bulunmasını sağlamış ise, bu durum kurumsallaşmanın ve kurumsal yönetimin önemli bir göstergesidir (Eliuz, 2007: 75).

Hem bağımsız denetimde hem de iç denetimde denetim konusu, kurumsal yönetim anlayışı içerisindeki en önemli konulardan birisidir. Kurumsal yönetim ilkelerinin işletme bünyesinde uygulanmasında ve ilgililerin gözünde kurumsal itibar ve güvenin sağlanmasında denetim faaliyetlerinin rolü büyüktür. Gerek iç denetim gerekse bağımsız denetim faaliyetlerinin risk odaklı olarak gerçekleşmesi ile birlikte işletme içerisinde oluşabilecek hata, hile ve yolsuzluklar engellenebilecek ve bu yolla işletmede kurumsal yönetimin hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri güçlendirilecektir.

İç denetim faaliyeti; sistematik ve disiplinli bir yaklaşımla, işletmenin kurumsal yönetim, risk yönetimi ve iç kontrol yapısı süreçlerini değerlendirmekte ve bu süreçlerin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. İç denetim, kurumsal yönetim süreci değerlendirmesinde aşağıda belirtilen amaçlar dikkate alınmaktadır (Uluslararası İç Denetim Enstitüsü, 2012).

- İç denetim faaliyetleri, işletme içinde gerekli olan etik ve diğer kurumsal değerlerin oluşturulması ve geliştirilmesini sağlar,
- İç denetim faaliyetleri, işletme içinde etkili bir kurumsal performans yönetimini sağlar,
- İç denetim faaliyetleri, özellikle işletme yönetiminin hesap verebilirliğini sağlar ve kolaylaştırır,
- İç denetim faaliyetleri, işletmenin karşı karşıya olduğu muhtemel risklerin örgüt içindeki ilgili kişi ve bölümlere zamanında aktarılmasını sağlar,
- İç denetim faaliyetleri, işletme yönetim kurulu ile işletme iç ve bağımsız denetçileri arasında eşgüdümü sağlar,
- İç denetim faaliyetleri, işletme yönetim kurulu, işletme üst yönetimi ve işletme iç ve bağımsız denetçileri arasında gerekli bilgilerin aktarılmasını sağlar.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan kurumsal yönetim ilkeleri gereğince işletme yönetim kurullarının belirlenmiş sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olmak amacıyla, nihai sorumluluk işletme yönetim kurulunda kalmak üzere, bağımsız yönetim kurulu üyeleri arasından seçilerek oluşturulacak komitelere yer verilmektedir (SPK, 2003: 51-53). Bu komitelerin en önemlileri arasında denetim komitesi yer alır. Denetim komitesi, iç denetimin güvence ve danışmanlık fonksiyonlarını bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirmesi için oluşturulmuş

kurumsal bir komitedir. Kurumsal yönetim içerisinde etkin olarak işleyen bir denetim komitesinin bulunması iç denetim faaliyetlerinin kalitesini ve etkinliğini artıracaktır gibi aynı zamanda paydaşlarının haklarının korunması için oluşturulan kurumsal yönetimin önemli bir parçasını oluşturacaktır.

İç denetim, işletme yönetimine ve kurumsal yönetimden sorumlu olanlara iki tip değer katabilir: güvence ve danışmanlık. Güvence hizmeti olarak, iç denetim faaliyeti; iyi bir kurumsal yönetim, risk yönetimi ve iç kontrol yapısı sağlamak amacıyla yönelik süreçlerin etkinliği ve amaca uygunluğu konusunda objektif bir güvence sağlamaktadır. Yaptığı çalışmanın bir parçası olarak iç denetim, faaliyet alanlarındaki gelişmeler konusunda önerilerde bulunur, bu gelişmelere olanak sağlar ve danışmanlık hizmetleri verir (Cengiz, 2013: 426).

İç denetim faaliyetinden beklenen faydalar ile kurumsal yönetimin amaçları örtüşmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinden şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramlarının, işletme bünyesinde hayat bulması için olmazsa olmaz süreçlerden biri etkin bir iç kontrol yapısıdır. Oluşturulması, geliştirilmesi ve doğru yapılandırılması yönetimin sorumluluğunda olan iç kontrol yapısının etkinliği ve verimliliğini değerlendirme görevi ise iç denetim fonksiyonuna aittir. Bu nedendir ki kurumsal yönetim ilkelerinin kabul görmesi ve gelişmesi paralelinde iç denetime olan ihtiyaç her geçen gün daha da belirginleşmektedir.

Üst yönetimin desteğini almış iç denetimin yönetime üç yararı bulunmaktadır (Ünlen, 1998: 65):

- İşletme yönetimi için “koruyucu hizmet” sağlar,
- İşletme yönetimine “karar almada yardımcı” olur,
- İşletme için “sistem, yöntem ve prosedür geliştirir”.

Özetlemek gerekirse; iç denetim, tarafsız ve bağımsız iç denetim faaliyetleri ile bir taraftan işletme yönetiminde kurumsal yönetimin uygulanmasını sağlarken diğer taraftan da ilgililere mevcut kurumsal yönetim hakkında değerlendirmelerde bulunarak kurumsal yönetimin kalitesinin ve dolayısıyla etkinliğinin artırılmasına katkıda bulunur.

SONUÇ

Ekonomik, sosyal, çevresel ve benzeri ihtiyaçların karşılanması amacıyla kurulmakta olan işletmelerin kurucu ve hissedarlarından bağımsız bir kişilikleri bulunmaktadır. İşletme tüzel kişiliğinin varlığını devam ettirmesi ve belirlenmiş kuruluş amaçlarına ulaşması için işletme faaliyetlerine devam edilebilmesi adına herhangi bir kişi ya da kişilere mutlak surette bağlılık duyulmaması büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle günümüzde işletmeler, kurucu gerçek kişilerin, çoğunlukla

aile şirketlerindeki aile bireylerinin, sınırlandırıcı ve tehdit edici etkilerinden kurtularak kurumsallaşmaya yönelmektedirler.

Kurumsallaşma sürecini tamamlamış olan işletmelere olan ilgi, bu işletmelere ilgi duyan tarafların sayısı ve bu işletmelerden ekonomik, sosyal ve çevresel beklentiler genel eğilim olarak artış gösterir. Başka bir ifade ile iç ve dış çevresi ile birlikte işletme her anlamda büyüme kaydeder. Bu durum, beraberinde işletme yönetim anlayışının geleneksel sınırlarını aşarak değişmesine ve gelişmesine yol açmaktadır. “Kurumsal yönetim” dünya genelinde kabul gören bir işletme yönetimi anlayışı olarak; küreselleşme, teknolojik yenilikler, artan rekabet gibi etkenlerle birlikte dünyanın farklı coğrafyalarında, özellikle hileli mali raporlamalar aracılığıyla ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlara yol açmıştır.

Kurumsal yönetimi benimsemiş işletme yönetiminin sorunlara yol açması yerine her ilgili işletme tarafına iyi bir yönetim anlayışı sunabilmesi için yönetim anlayışında dört ana ilkeyi barındırması gerekmektedir. Bu ilkeler; adalet (adillik ya da eşitlik), sorumluluk, şeffaflık, hesap verebilirlik olarak genel kabul görmüştür. İşletme yönetiminin bu ilkeleri benimsemesi, bu yönde işletme kültürü oluşturması ve bu ilkelerin sürekli olarak uygulanmasını sağlayıcı yönetsel ve kontrol faaliyetleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu amaca en etkin şekilde hizmet eden faaliyetlerin başında iç denetim faaliyeti ön sıralarda gelmektedir.

İç denetimin en temel iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlar, işletme yönetimine değer katmak ve işletme ile ilgili olan taraflara danışmanlık hizmeti vermek olarak özetlenmektedir. İç denetim faaliyetleri, işletmenin mali ve mali olmayan her türlü faaliyeti ile ilgili bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği hakkında işletme yönetimine ve diğer ilgili taraflara makul güvence sağlar. İç denetim, işletme risklerinin yönetilmesi ve risklerden kaynaklı olumsuz sonuçların en az seviyeye indirilmesi, iç ve dış düzenlemelere uyumun sağlanması, işletmeye özgü yeterli çalışma ve faaliyet standartlarının belirlenmesi ve bunlara uyumun sağlanması konularında işletme yönetimine yardımcı olur. İşletme kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasının sağlanması ve işletmenin örgütsel amaçlarının başarılması diğer iç denetim faaliyetlerinin sağladığı yararlar arasında yer almaktadır. Dikkat edileceği üzere iç denetim faaliyetleri neticesinde gerçekleşmesi beklenen olumlu sonuçların, aynı zamanda kurumsal yönetimin işletmede başarmayı hedefler ile örtüşmekte olduğunu görüyoruz.

Kurumsal yönetimin hâkim olduğu işletmelerin tamamında kurumsal risk yönetimi, iç kontrol yapısı süreçleri görülmektedir. İç denetim, kurumun risk yönetim, iç kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Başka bir ifade ile iç denetim; kurumsal yönetim, iç kontrol yapısı ve kurumsal risk yönetimi süreçlerinin devamlılığını, kalitesini ve

kontrolünü sağlayan bir sigortalama (güvence) faaliyetidir. İç denetim, kurumsal yönetim, kurumsal risk yönetimi ve işletme iç kontrol yapısı hem birbirlerini gerekli ve zorunlu hale getirirler hem de bu zorunluluk sonucunda birbirlerinin kalitesini yükseltirler.

Küresel ölçekte işletmenin iç ve dış çevresindeki değişim ve gelişmeler, işletmelerin kurumsal yönetim anlayışlarındaki değişim, iç denetimin kapsamını sürekli olarak genişletmektedir. İşletmeyi bir bütün olarak ve detaylı bir şekilde çalışma alanı olarak gören iç denetime yönelik olarak beklentilerin artması son derecede isabetlidir. Çünkü iç denetim, işletmeyi ve işletmeyi ilgilendiren tüm gelişmeleri en yakından takip etmektedir.

Kısaca iç denetim, işletme ile ilgili her şeyi ve herkesi ilgilendiren işletme kurumsal yönetiminin vazgeçilmez kontrol aracı, işletmenin değerini artıran önemli bir yönetim faaliyetidir.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, Hasan, (2008), İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetimin Rolü: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, MODAV, s. 193.
- Alayoğlu, Nihat (2003), Aile Şirketlerinde Kurumsal Yönetim ve Kurumsallaşma, MÜSİAD Yayınları 42, Kasım, İstanbul, s. 62.
- Bekçioğlu, Selim ve Güngör Ak, Bihder (2005), İyi Yönetişim, IV. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara 13-14 Mayıs 2005, s. 285.
- Borsa İstanbul, <http://www.borsaistanbul.com/sirketler/sirketlerin-yukumlulukleri/gelisen-isletmeler-piyasasi/kurumsal-yonetim>, (Erişim tarihi: 15.12.2015).
- Clark, Woodrow W., Demirağ, İstemi (2002), "Enron The Failure of Corporate Governance", JCC 8 Greenleaf Publishing, s. 112.
- Deloitte ve Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (2006), Nedir Bu Kurumsal Yönetim?, s. 12, [http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey\(tr\)_cgs_nedirbuky_261206.pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey(tr)_cgs_nedirbuky_261206.pdf), (Erişim tarihi: 12.06.2012).
- Demirbaş, Mahmut ve Uyar, Süleyman (2006), Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi, Güncel Yayıncılık: 262. Güncel Akademi: 4, Nisan.
- Ege, İlhan ve Yılmaz, Aylin (2005), Finansal Krizler ve Kurumsal Yönetim Uygulamaları İlişkisi: Türkiye ve Dünya Uygulamaları Analizi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, 13-14 Mayıs 2005 Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi, Kurumsal Yönetim Bildiri Kitabı, Ankara: TŞOF(Türkiye Şoförler Odası Federasyonu), Plaka Matbaacılık A.Ş., s. 84.
- Koçel, Tamer (2003), İşletme Yöneticiliği, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Pamukçu, Fatma (2011), "Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan, s. 133-148.
- Puffer, S. M. ve Mc Carthy, D. J. (2003), "The Emergence of Corporate Governance in Russia", Journal of World Business, 38 (4), s. 284.
- Pulaşlı, Hasan (2003), Corporate Governance (Kurumsal Yönetim İlkeleri) Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model, Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Radu, Maria (2012), "Corporate Governance, Internal Audit and Environmental Audit - The Performance Tools in Romanian Companies", Accounting and Management Information Systems, 11 (1), s. 112-130.
- Sakarya, Şakir, Kutukız, Doğan ve Ülker, Yakup (2012), Küresel Finansal Krizler Sonrasında Kurumsal Yönetim Alanındaki Gelişmeler: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi (İMKB XKURY) Bazında Bir İnceleme, s. 237, <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/13.pdf>, (Erişim tarihi: 12.06.2012).

Sawyer, Lawrence B. (1988), *Sawyer's Internal Auditing, The Practise and Modern Internal Auditing, Revised and Enlarged*, The Institute of Internal Auditors, Altamonte Springs, Florida, s.20.

Türedi, Hasan ve Karakaya, Gencay (2015), "Coso İç Kontrol Modeli ve Kontrol Ortamı", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 52 (602).

Uluslararası İç Denetim Enstitüsü (2012), *IIA Uluslararası İç Denetim Standartları*, <https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>, (Erişim tarihi:23.07.2015).